

Metodika evaluace programu

Jan Činčera, Masarykova univerzita

Cíle lekce

Po ukončení lekce studenti:

- Navrhnou evaluační plán pro zvolený program, připraví vhodné nástroje pro sběr dat a naplánují metody pro analýzu dat;
- Aplikují citlivý a responsivní přístup k realizátorům programu.

Vstupní otázky

- Proč některé organizace mají velký zájem o evaluace svých programů a jiné ne? Jaké přednosti a rizika mají externí evaluace (evaluátorem zvenčí)?
- Jak byste nejlépe nastavili evaluaci pro pětidenní pobytový program environmentální výchovy?
- Jaké největší chyby může evaluátor udělat?

Ano, při
hladině
významnosti
 $\alpha=0,05$.

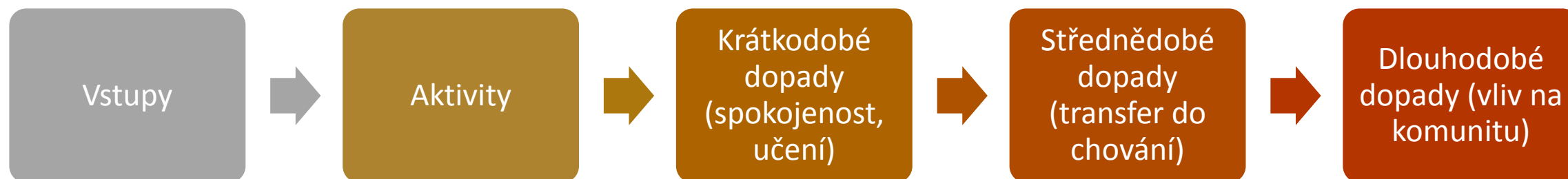
Je můj
program OK?

Zdroj: Pohádkové lístečky

Evaluace je proces kritického zkoumání programu. Probíhá v interakci mezi realizátory programu a evaluátorem, případně dalšími zainteresovanými stranami.

Oblasti a typy evaluace

Analýza programu

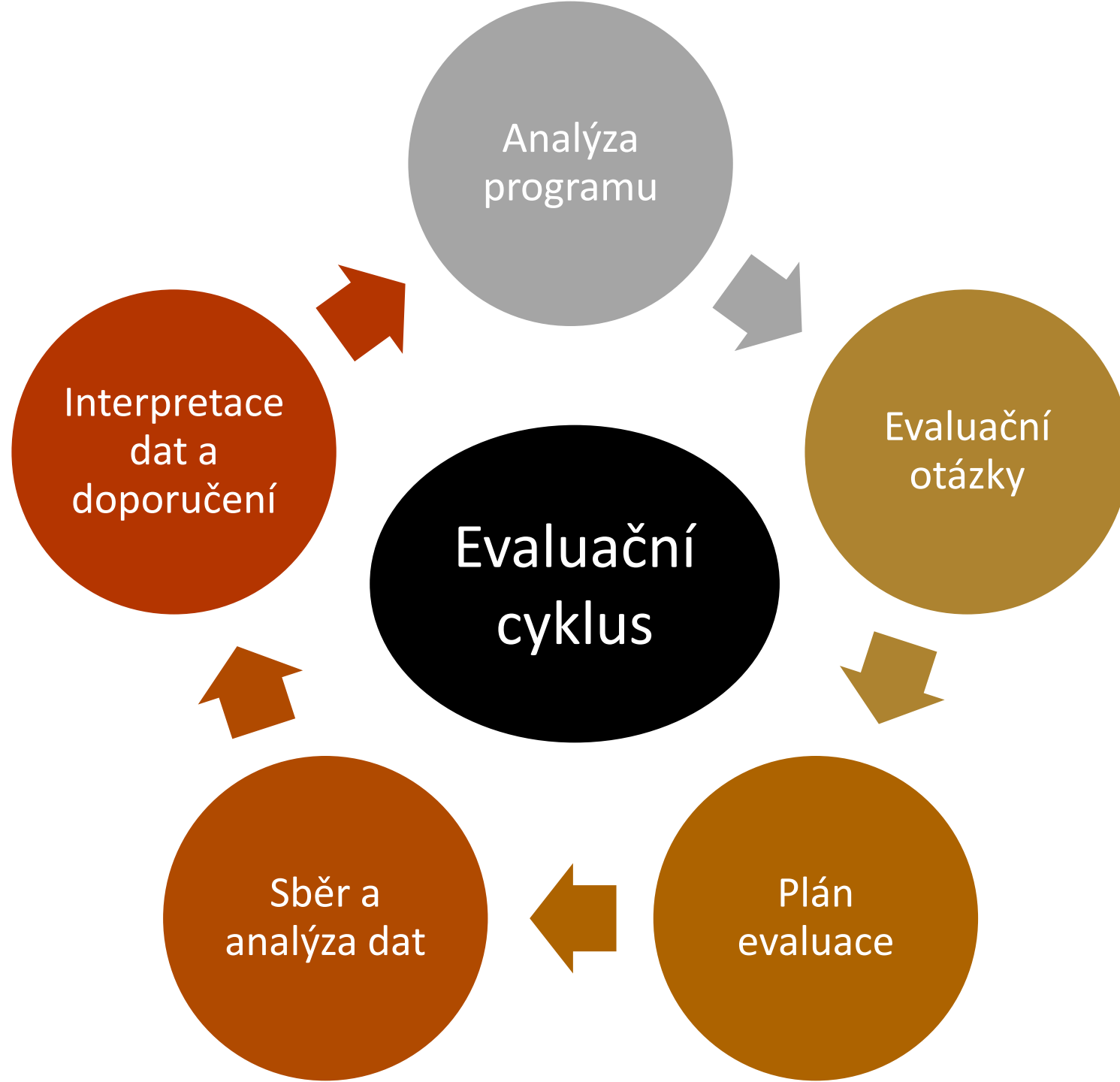

Analýza potřeb a nákladů

Hodnocení implementace programu

Sumativní evaluace

Formativní evaluace

Příklad: Evaluace programu Strážci Země

Strážci Země (10-12 let, 3 dny + úkol)

4 pojmové aktivity

Aktivity na vnímání přírody

Samostatné úkoly

Rituály a motivační aktivity

Hlubší porozumění ekologickým principům

Posílení vztahu k přírodě

Odhodlanost k jednání

Zaujetí

Šetrnější chování doma a ve škole

Analýza programu
- Analýza teorie programu, tj. kauzálních vztahů mezi aktivitami a cíli a procesního modelu (uspořádání aktivit)

Logický model
- Vizualizace předpokládané teorie programu

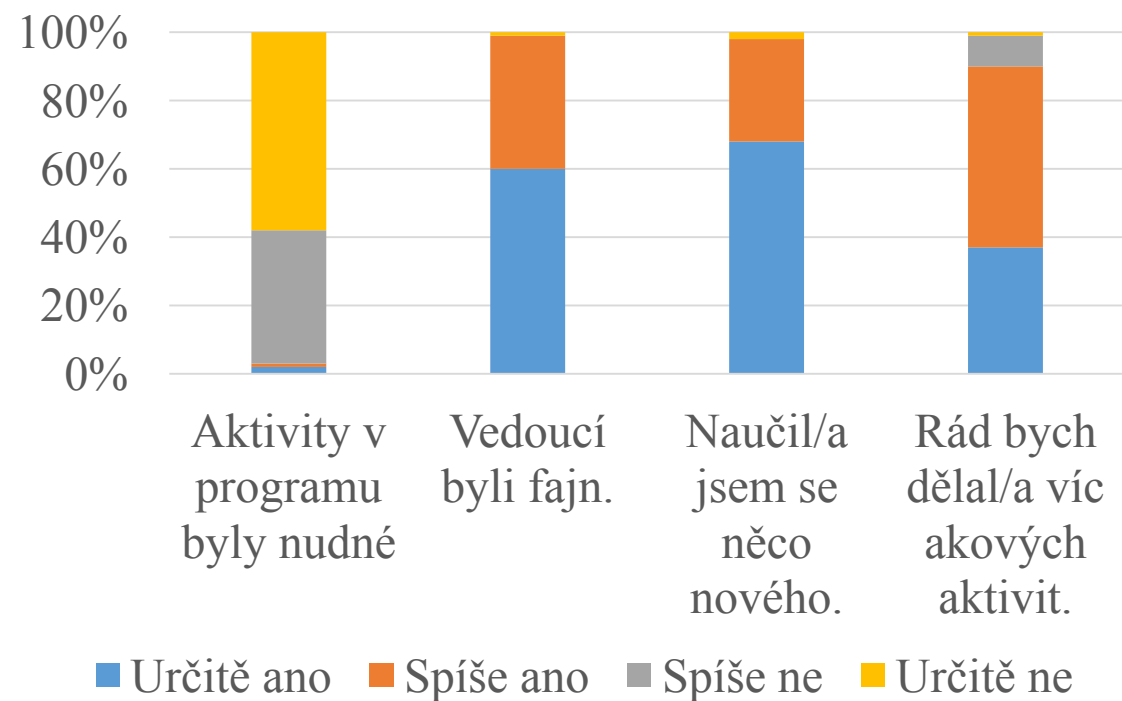
Evaluační plán: příklad

Evaluační otázka	Respondenti	Sběr dat	Nástroj	Analýza
Jsou žáci s programem spokojeni? Jaký význam mu dávají?	Všichni, kteří absolvovali celý program, cca 150 respondentů a 3 ohniskové skupiny.	2 týdny po programu Při programu	Dotazník Pozorování Ohniskové skupiny	Deskriptivní analýza, kategorizace Otevřené kódování
Rozvíjí program ekologické porozumění žáků?	Všichni, kteří absolvovali celý program, cca 150 respondentů.	1 týden před a 2 týdny po programu.	Vědomostní test	Bodování 0/1, Wilcoxonův párový test
Ovlivňuje program pro-environmentální hodnoty a chování?	Všichni, kteří absolvovali celý program, cca 150 respondentů.	Hodnoty: 1 týden před a 2 týdny po programu Chování: 1 týden před a 3 měsíce po programu.	Hodnoty: Dotazník 2-MEV Chování: Dotazník	Likertovy škály (1-5), t-test

Výsledky: Spokojenost a význam

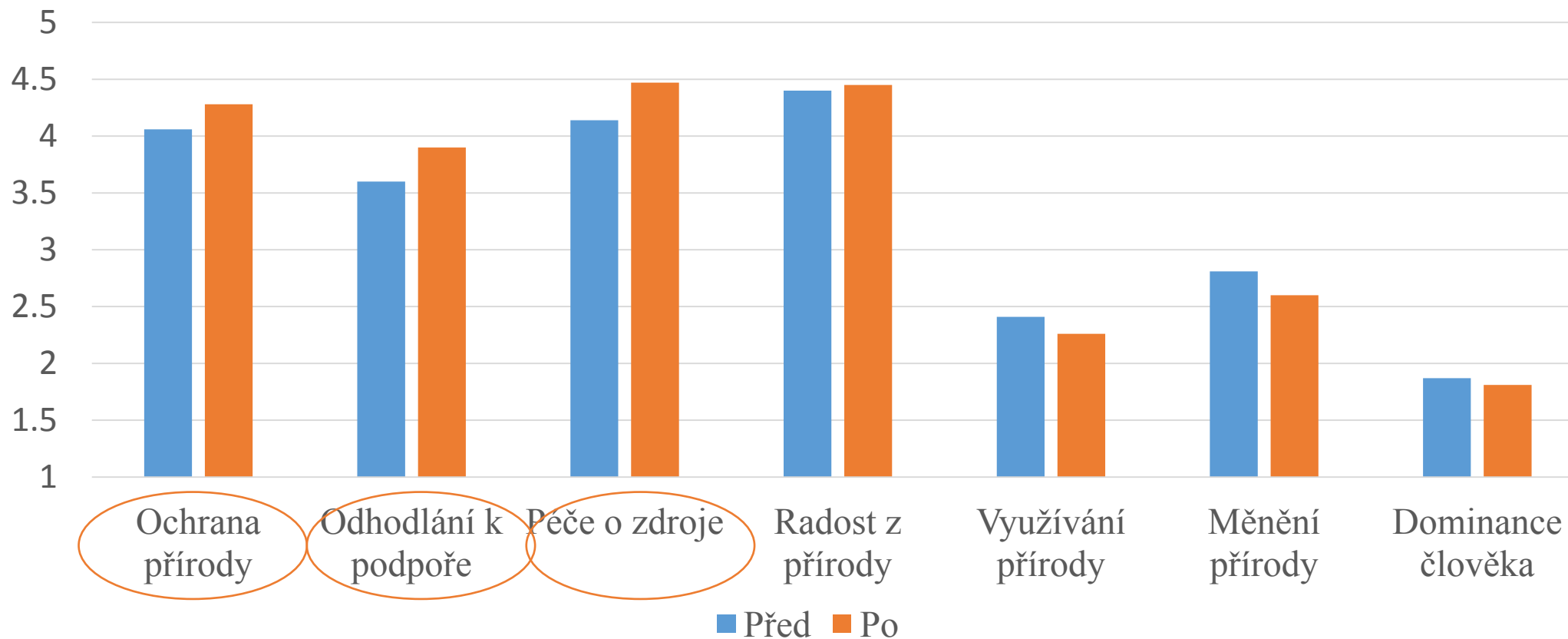
“Byla jsem s mladším bráchou v lese a hledala Magické místo ... jedno našel a pak říkal, že tam viděl srnu...”

Žáci po roce vzpomínali na prožitkové, emočně laděné aktivity s prvkem tajemství.

Environmentální hodnoty

Strážci Země (N=106)

Výsledky: vliv na chování žáků

Motivace ke změně chování

“Začala jsem víc vypínat světla a mí rodiče říkali, že ušetřili spoustu peněz...tak mi koupili nový mobil.”

Podpora & tlak

“Říkala jsem mámě, ať nepálí plasty v kamnech, ale ta na to, že to tady dělá každý a nemá smysl s tím přestat.”

60% žáků po 2-3 měsících doložilo změny ve svém chování.

Evaluační zpráva

Souhrn

Max 1 strana s hlavními zjištěními

- Co se má dozvědět někdo, kdo má na přečtení 5 minut.

Program

Popis a analýza programu

- Co program chce a jak je pravděpodobné, že se mu to podaří.

Metodologie

Jakým způsobem byla zpracována evaluace

- Co, jak, kdy a kde se ověřovalo.

Výsledky

Odpovědi na evaluační otázky

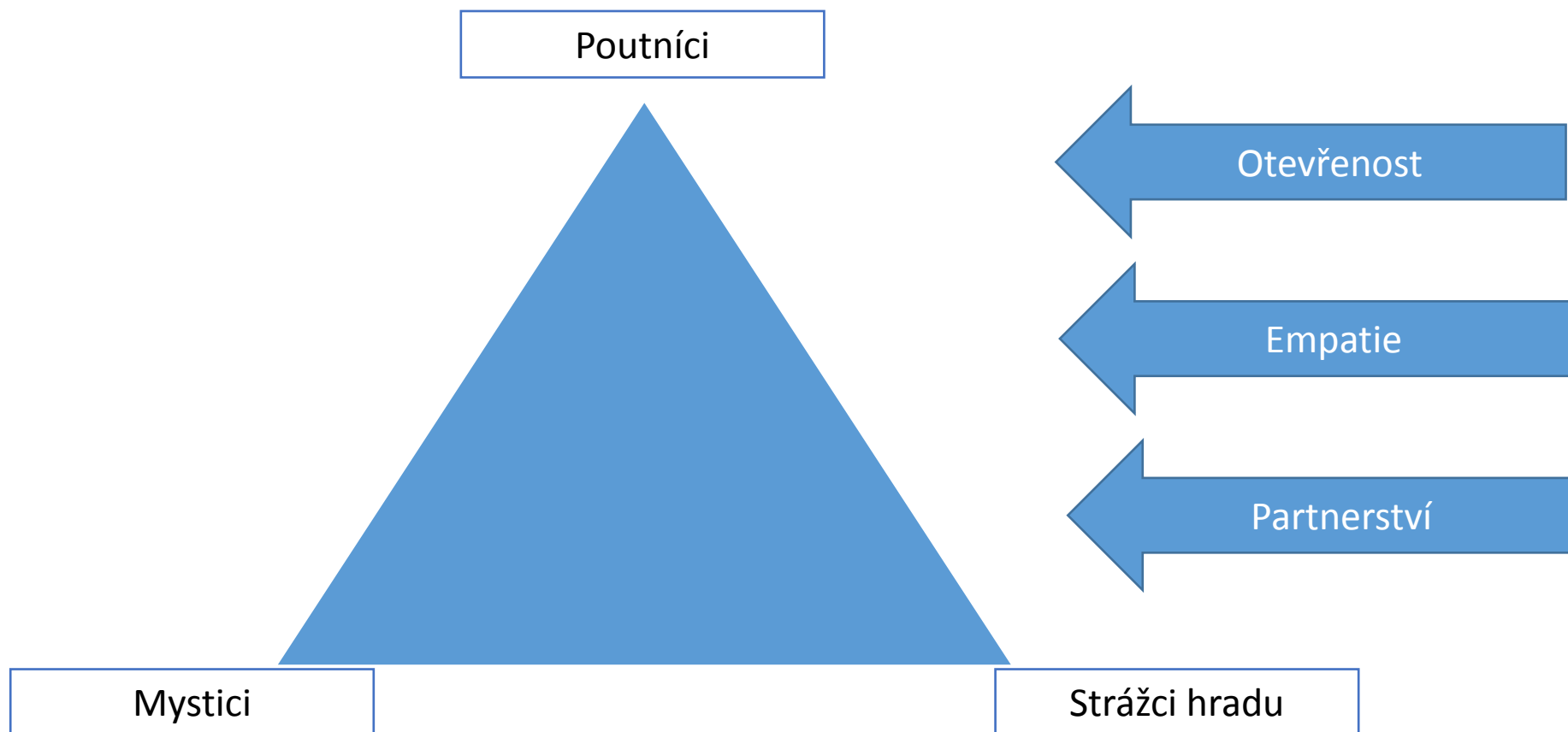
- Co se zjistilo.

Diskuse a doporučení

Limity, úvahy, návrhy

- S čím mohou výsledky souviset, jaké byly „limity“ evaluace, co by se v programu mohlo změnit, jak jej dále zkoumat.

Komunikace s realizátory programu

Příčiny „neúspěchu“?

1. Metodika evaluace
2. Implementace
3. Teorie programu

Otevřenost realizátora k evaluaci se odvíjí od jeho aktuálního sebevymezení, tj. převládající otevřenosti vůči externí evaluaci zpracované pomocí společensko-vědní metodologie.

Úkol na procvičení

Co chci ověřit?

Spokojenost

Znalosti

Postoje

Dovednosti

Chování

Jaký nástroj použít?

Dotazník

Rozhovor / ohnisková skupina

Pozorování

Vědomostní test

Analýza dokumentů

Vyberte ke každé hodnocené oblasti nejvhodnější nástroje pro sběr dat a odůvodněte. Více možností může být správně, úkol nemá jednoznačné řešení!

Náměty na samostatnou práci

- Zpracujte návrh evaluačního plánu pro libovolný program environmentální výchovy. Navrhněte vhodné nástroje pro sběr dat a metody pro analýzu dat.

Doporučená literatura

- MEERA – My Environmental Education Evaluation Resource Assistant. <http://meera.snre.umich.edu/>
- Salazar, G., Kunkle, K. & Monroe, M. C. Practitioner Guide to Assessing Connection to Nature. https://cdn.naaee.org/sites/default/files/assessing_connection_to_nature.7.23.20.pdf?fbclid=IwAR318cfygyryql6sjin_Vx9xtWkpUPWfljfNzHmR_c1CEXj1bbClm6tcbGo
- Ernst, J., Monroe, C. M. & Simmons, B. (2015). Evaluating Your Environmental Education Programs: A Workbook for Practitioners. NAAEE, <https://naaee.org/eepro/publication/evaluating-your-environmental-education>
- Metodiky pro evaluaci programů environmentální výchovy. <http://rozcestnik.nidv.cz/front/sekce/42?idCategory=42>